

AİLE TUTUMLARI

Aile tutumları genel olarak şöyle sıralanabilir:

1. Otoriter Tutum
2. İlgisiz Tutum
3. Aşırı İzin Verici Tutum
4. Tutarsız Tutum
5. Aşırı Koruyucu Tutum
6. Mükemmeliyetçi Tutum
7. Demokratik Tutum

1. Otoriter Tutum: Bu tutumu benimseyen anne babalar çocuğun gelişim düzeyini ve isteklerini dikkate almadan, çocuktan kendilerinin uygun gördüğü gibi davranmalarını isterler. Ailenin istediği davranışlar yerine getirilmediğinde çocuklar cezalandırılır. Böyle bir ortamda büyüyen çocuklar, öfke ve kızgınlık gibi duygularını açıkça belirtemezler. Otoriter tutumun çocuklarda bağımsız kişilik gelişimini engellediği, benlik saygısı düzeyini düşürdüğü, özellikle erkek çocuklarda saldırganlık düzeyini arttırdığı görülmektedir. Otoriter ailelerde yetişen bireylerde, tedirginlik, stres, kararsızlık ve özgüven eksikliği görülebilir.

2. İlgisiz Tutum: İlgisiz ana-babalar çocuklarını ihmal ederler ve onların istek ve gereksinimlerine karşı kayıtsız davranırlar. Bu tür tutumu benimseyen ana babalar çocuklarına sevgi göstermezler. Sevgisiz ortamda büyüyen çocuk, dikkat çekmeye ve çevreye varlığını ispatlamaya çalışır. Bu tutuma sahip ailelerin çocukları, saldırgan, iletişim sorunları yaşayan ve özgüveni düşük bireyler olabilirler.

3. Aşırı İzin Verici Tutum: Bu tür ana babalar çocuklarını aşırı serbest bırakarak onun denetimsiz ortamda kontrolsüz ve başına buyruk yetişmesine zemin hazırlarlar. Ana babanın isteklerinden çok çocuğun istekleri ön plandadır. Bu durum genellikle tek çocuk olanlarda ya da geç doğumla dünyaya gelenlerde daha sık rastlanır. Çocuk, ailede söz sahibi kişi konumundadır. Çocuğun böylesine bir ortamda yetiştirilmesi onun doyumsuz bir birey haline getirilmesine neden olur. Bu tutumla yetişen çocuklar, bencil, sorumsuz, çabuk kızan ve darılan, sabırsız, bencil, kendini beğenen, isteklerinin anında olmasını isteyen davranış özelliklerini gösterebilirler.

4. Tutarsız Tutum: Bu tür ana babalar çocuk eğitiminde tutarsızlık içerisindedir. Ebeveynlerden birinin doğru bulduğu davranış diğeri tarafından yanlış olarak değerlendirilmektedir. Bu tutumu benimseyen ebeveynler, çocuklar arasında kurallar konusunda ayırım yapmaktadır. Büyük çocuk için farklı, küçük çocuk için farklı ya da kız çocuk için farklı, erkek çocuk için farklı uygulamalar, çocuğun kişilik gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu ailelerde çocuklar, karar vermekte zorlanan, diğeri insanlara güven duyamayan, dengesiz, tutarsız, aşırı isyankâr ya da boyun eğici bireyler olarak yetişebilirler.

5. Aşırı Koruyucu Tutum: Bu tutumu benimseyen anne babalar çocuklarını aşırı korur ve kontrol ederler. Çocukların yapabileceği pek çok şey anne baba tarafından yapılır ve böylece çocukların yaşayarak öğrenmeleri engellenir. Her konuda, aşırı müdahaleci tavırla çocukların kendilerine yeter hale gelmelerine ve kendilerine güvenmeyi öğrenmelerine engel olunur. Böylece kendi kararlarını alamayan, bağımlı çocuklar yetiştirilir. Bu tutuma sahip ailelerin çocukları kendi kararlarını alamayan, düşük özgüvenli ve sosyalleşmede sorun yaşayan bireyler olabilirler.

6. Mükemmeliyetçi Anne Baba Tutumu: Bu tür ana babalar, kendilerinin ulaşamadıkları hedeflere çocuklarının düzeyine ve ilgilerine bakmadan ulaşmasını isterler. Çocuğun her alanda başarılı olmasını ve hata yapmamasını beklerler. Bu tutumda yetişen çocuklar, bu ağır beklentiler altında ezilir ve sağlıklı bir kişilik geliştiremeyebilirler. Ebeveynlerinin aşırı baskıları nedeniyle en iyi olmayı ister fakat istenilen seviyeyi yakalayamayınca da hayal kırıklığı yaşayabilirler.

7. Demokratik Tutum: Bu tutumda anne babalar çocuklarına koşulsuz saygı ve sevgi gösterirler. Anne babaların davranışları, birbiriyle tutarlı ve karardır. Belli sınırlar içinde çocukların gelişim düzeylerine uygun bazı davranışları yapmalarına izin verirler ve onların sorumluluk duygusunun gelişmesine katkı sağlarlar. Demokratik tutuma sahip anne babalar her çocuğun kendine özgü bir gelişim kapasitesi olduğunu bilir ve ona uygun davranırlar. Demokratik tutuma sahip ailelerin çocukları kendine güvenen, uyumlu, yaratıcı, bağımsız, sorumluluk sahibi, insanlara güvenebilen ve sevilen bireyler olarak yetişirler.

AİLELERE ÖNERİLER

1. Çocuklar, kimse ile kıyaslanmamalıdır.
2. Çocuk koşulsuz sevilmelidir. İsteddiği yapıldığında çocuğu seven, yapılmadığında çocuğu sevmediğini belirten aileler çocuklarının ruh sağlığını olumsuz yönde etkilerler.

3. Çocukla iletişimde sen dili yerine ben dili kullanılmalıdır.
4. Çocuğun olumsuz davranışları yerine olumlu davranışları ön plana çıkarılmalıdır.
5. Çocuklara birer birey olarak saygı gösterilmeli, ebeveyn onları kendinin küçük bir kopyası olarak düşünmemeli ve onların farklı kişilik özelliklerine sahip olduğunu kabul etmelidir.
6. Çocuğun duygularını ifade edebileceği ortamlar sağlanmalıdır.
7. Çocuklara, uyabilecekleri kurallar konulmalı ve bu kuralların gerekçeleri açıklanmalıdır. Örneğin “Meyveni bitirmelisin çünkü meyve bizi hastalıktan korur” gibi.
8. Çocuklara karar vermeleri için seçenekler sunulmalı ve problem çözme davranışları geliştirilmelidir.
9. Yaşına uygun etkinliklerde bağımsız davranış gösterme fırsatı sunulmalıdır.
10. Aileler çocuklarına zaman ayırmalıdır. Ayrılan zamanın niceliği değil niteliği önemlidir. Örneğin çocukla aynı evde çocuk televizyon izlerken annenin temizlikte geçirdiği iki saat yerine bizzat çocukla geçirilen, çocuğun duygu ve düşüncelerini ifade edebildiği yarım saat çok daha anlamlıdır.
11. Aile bireyleri kendi evlerinde kendilerini iyi, huzurlu ve mutlu hissetmelidirler. Bu nedenle çocuklara kendi evlerinde rahatlıkla hareket etme olanağı sağlanmalıdır.

Kaynak: MEB Okul Öncesi Eğitim Programı ile Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi (OBADER)

